

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

ایں سخن عشق است نئی از شاعر لیت
کئی خسان دانند این اشعار با
(آشکار)

مُرتَّب

قاضي علي اکبر درازي

جون سنه ۱۹۷۶ء

۲۵۰

دفعہ دوم

هدیہ :- نئی روپیہ ۳

حق واسطافاٹم

یار انصیب است عشق و مستی
ای زاهد با تو بادِ مستی

(اشعار)

تصنیف شدہ

سرتاج الشعراء شاہنشاہِ عشق

حضرت پچل سرمستؒ

پيش لفظ

سرتاج الشعراء، شاهنشاہ عشق، شاعر هفت زبان، و خروپاڪستان، رند بيباڪ حضرت پيڻ سرمست جو فلسفہ آهي "پاڻ سڃاڻڻ" تنهن ڪري سندس سمورو ڪلام انهيءَ دٻ ۾ پيل آهي. اهو اهڙو ته وسيع ۽ بيباڪ آهي جو اهڙو ٻيو ڪو دٻ ۾ نه ايندو. سندس ڪلام ۾ انسان ذات کي صرف هڪڙي مقصد (معرفت) لاءِ بار بار نقاري جي چوٽ تي بلڪل بي باڪي سان موثر ۽ جاذب طريقي سان رغبت ڏياري انکي حاصل ڪرڻ لاءِ دعوت ڏنل آهي ۽ انهيءَ تعليم (هڙي) ته سهل ۽ دلڪش نموني سان ڏني وڃي آهي جا بيشڪ نه جواب آهي. جهڙي طرح ننڍڙي ٻار کي سيکارڻ ۽ سمجهاڻ لاءِ استاد منڙا دلپند ۽ دلنشين مثال ۽ طريقه پيش ڪندا آهن ته اهي تهڙي طرح هن معلم اعظم اڪمل استاد حقيقي رهبر ڪامل رهڻا، عجيب ۽ اٽوڪا، جاذب ۽ دلڪش دليل ۽ مثال پيش ڪري ڏنل کان آخر تائين جامع ۽ مڪمل تربيت ۽ تعليم ڏني آهي ۽ ڪا ڪمي باقي نه ڇڏي آهي.

ساري دنيا ۾ اهڙو ڪو به شاعر نٿو سگهي جنهن هن قسم جهڙا بينظير ۽ بي مثال دليل پنهنجي شعر ۾ پيش ڪيا هجن. هي اقليم سخن جو تاجدار ۽ قادر اڪلام شاعر سنڌ جي باشعورن لاءِ بيشڪ باعث فخر ۽ ناز آهي.

هن هفت زبان جي ماهر شاعر جي شمار ۾ ٻه تصنيفات منجهار، "ديوان اشعار" به موجود آهن.

دٻ سرمير پلي مواد خان والي رانيات خيرپور ۽ ڇپا پيو هن ۾ ٻيو ڏنل آهي.

پڻ ڀاڻو آهي جو معرفت الهي جو بينظير گنج آهي ۽ مثنوي "عشق نامه" سنڌي معنيٰ
 محبت هن مرتب ڇپايو آهي. ساري دنيا ۾ ڪو به شاعر عشق جي ايتري تصوير ڪرڻ
 ڪري نٿو سگهي جيئن هن مثنوي ۾ تصريف ڪيل آهي. هي مثنوي "گدا ازان" ۾
 هن سلسلہ جوتيون نمبر ڪتاب آهي.

ازان سواءِ ٻيون ٻه مثنويون "تارنامه" ۽ "درد نامه" سنڌي معنيٰ سان هن مرتب
 ڪي تيار ڪري رکيون آهن ۽ سلطان العاشقين "حضرت سني قبول محمد" دوم جي
 وახ حيات پڻ ڪي تيار ڪري رکي آهي. جيڪڏهن درگاه شريف جي طالبن همت افزائي
 ڪئي ته اهي ٽيئي ڪتاب فوراً ڇپايا ويندا.

باقي رهيل ٽي مثنويون راز نامه، وصلت نامه ۽ رهنما پڻ ڇپايون
 جون آهن. آخري ايم. ڊي. لالا صاحب ٺاڙيندڙ (رباني) پبلشرسٽ اٽڪلي جي
 شڪرگذاري ڪجي ٿي جنهن صاحب جي همت افزائي سان هن بندي ۾ هن
 عيف ۽ محرم ڪتابن کي جو شوق پيدا ٿيو آهي.

الف خير - زوار قاضي علي اڪبر درازي

گدازنامه

۱. آن خدا موجود در هر جا بین آن خدا مشهود سترگ پایا بین
۲. آن خدا موجود اندر هر مکان آن بود معبود اعیان و نهان
۳. اسماء و الارض باشد نور او هست حق ذاکر و مذکور او
۴. آن خدا موجود اندر کائنات این همه باشد صفات پاک ذات
۵. آمده ظاهر بتام مصطفی بالیقین دانستن است ذات خدا
۶. حکم جاری کرده در نامه شریف بر خود آورده همین پاک صحیف
۷. آن محمد آن احد باشد یکی بالیقین دانی نیائی در شی
۸. چون بی منطقی اشاره او نمود بر رخ من خاص در گنج کشود
۹. آمده موج ز دریای گران مسکنم از موج آن علم بیان
۱۰. مسکنم اعجاز این مکتوب را جان داده بر دم محبوب را
۱۱. نام این نامه گداز نامه شد در گداز دجیم جان و جام شد

مثنوي گداز نامه (سنڌي ترجمو)

- ۱۔ خداوند ڪريم هر جا موجود آهي۔ ۽ اهو مٿي کان پيرن تائين حاضر ناظر آهي۔
- ۲۔ اهو خداوند ڪريم هر مڪان ۾ موجود آهي۔ ۽ اهو ظاهر باطن ۾ عبادت جي لائق آهي۔
- ۳۔ زمين ۽ آسمان تي هن جونورا آهي۔ اهو ئي بيشڪ واکر ۽ مذڪور آهي۔
- ۴۔ اهو خدا ساري ڪائنات ۾ موجود آهي۔ اها هن پاڪ ذات جي صفات آهي۔
- ۵۔ هو محمد مصطفيٰ جي نالي سان ظاهر ٿي آيو۔ يقين سان سمجه ته محمد صلعم خدا جي ذات آهي۔
- ۶۔ هن نامه شريف ۾ پنهنجو حڪم جاري ڪيائين۔ ۽ پاڻ تي ئي اهو پاڪ ڪتاب نازل ڪيائين
- ۷۔ محمد صلعم ۽ خدا هڪ آهي۔ تون ان تي اعتبار ڪر ۽ شڪ نه آڻ۔
- ۸۔ جڏهن انهيءَ ڳالهيندڙ مون کي اشارو ڪيو۔ ته مون منجهه هن جي خاص گنج جو دروازو کلي پيو۔
- ۹۔ هن جي بي پايان درياھ جي موج مون تي چڙهي آئي ۽ انهيءَ موج منجهان مان هيءُ بيان ظاهر ڪيان ٿو۔
- ۱۰۔ مان هن ڪتاب کي شروع ڪيان ٿو۔ ۽ مان پنهنجي جان پنهنجي محبوب کي سپرد ڪيان ٿو۔
- ۱۱۔ هن نامه جو نالو گداز نامه ٿيو۔ جسم ۽ جان ۽ جام ان ۾ مھوتي ويو۔

۱۲. من نمی گویم گویا او بود من نمی جویم جویا او بود
۱۳. برفت آرد روی بسوی آفتاب می گذارد محو گرد گشت آب
۱۴. اصل آن آب است آب برف برف آن آب است بشنوا این حرف
۱۵. چون هستی خود بیاید برف گشت چون گذارد برف از هستی برفت
۱۶. صد تصرف زو شد بعد از گذار گشت کار او سبزه پاک کرده فراز
۱۷. بعد از آن آب شد برف برفت گاه جاری آب گاه برف گشت
۱۸. آب بسته بچنان چون بنده است آب جاری خواهد فرخنده است
۱۹. ای پسر آن برف آن آب است یک چونکه بد است آنکه هتایست یک
۲۰. جسم و جان در راه موی کن گذار تا شوی در هر دو عالم سرفراز
۲۱. جز گذازی نیست کار عاشقان کن گذازی خوشی تن ای مهربان
۲۲. کئی شوی واصل بجز این کن گذار فی شوی تو جز گذار آگاه راز
۲۳. چون بعد از آب شد گشته جباب چون جباب محو شد گردید آب
۲۴. آن جباب در بحر گردید بین گذار خود شود دریایی با موج دراز
۲۵. سر بیایی کشد نامش جباب باز شد بعد از گذازی بحر آب

۱۲. مان نٿو ٻوليان پراهو ٻولي وارو تو ٻولي. مان نٿو ٻوليان پرگول وارو تو ٻولي.
۱۳. برف جڏهن سُجڻ ڏانهن ٿي منهن ڪري. ٽڏهن ڳري وڃي ٿي ۽ پاڻي ٿيڻي پوي.
۱۴. اصل اُهو پاڻي هو جنهن پاڻي مان برف نهي. برف اُهو ساڳيو پاڻي آهي، هي لفظ سمجه.
۱۵. جڏهن هٿ ۾ آئي ته برف ٿي. جڏهن وري ڳري وڃي ته هٿي هستي هلي وڃي.
۱۶. ڳرڻ کانپوءِ هن مان سوين ڪم ٿيا. ان مان ڪيئي ڪيتيون ۽ سڀيون آباد ٿيون.
۱۷. پوءِ اُهو پاڻي ٿيو ۽ برف هلي وڃي. ڪڏهن پاڻي ٿو ٿئي ڪڏهن برف ٿي نهي.
۱۸. جميل پاڻي (برف) ٻانهي جي مثل آهي. ڳريل پاڻي مالڪ حقيقي جي مثال آهي.
۱۹. اي پٽ! اهو پاڻي ۽ برف هڪ شئي آهي. جئين چنڊ ۽ سُج هڪ آهي.
۲۰. تون پنهنجو جسم ۽ جان الله جي راءِ ۾ ڳار. ته ٻنهي جهانن ۾ تون سرفراز ٿين.
۲۱. پاڻ ڳارڻ کان سواءِ عاشق جو ٻيو ڪم ناهي. اي مهربان! تون پاڻ کي ڳار.
۲۲. جان جي فاني کان سواءِ تو واصل بالله ڪيئن ٿيندين. ۽ نه فاني کان سواءِ تو کي راز جي خبر پوندي.
۲۳. پاڻي ۽ کان جدا ٿي ٿو ٿو ٿي. جڏهن ٿو ٿو ڳري ٿو ته وري پاڻي ٿئي ٿو.
۲۴. اهو ٿو ٿو وري جڏهن دريا ۾ ڳري ٿو ته وري خود دريا ٿي چوڻ هٿي ٿو.
۲۵. جڏهن هوسرڪشي ڪري ٿو ته هن جو نالو ٿو ٿو سڏجي ٿو. ڳرڻ کانپوءِ وري ساڳي پاڻي ٿئي ٿو.

۲۸. در میان بنده مولی و سرق این تو چشم حیرت انجبا بسین
۲۹. در بحر توحید خود را عسرق کن تاروی در بارگاه دوالمنن
۳۰. تو با تش عشق خود را خاک ساز تا تو گردی از تذر و شاه باز
۳۱. چون نمک در آب آمیزان شود آن نمک بعد از گدازی کمی بود
۳۲. چون وجود آن نمک گردد گداز آب گردد آن زمان ای پاکباز
۳۳. عبد چون در ذات پاک حق برفت ای خدائی یک شه از غیر رست
۳۴. چون سها که سیم را سازد گداز عشق تن را می کند هم محو باز
۳۵. آن سها که تو نگاه پیردان یاعتایات خدا تا تیردان
۳۶. این وجود همچو سیم است ای پسر عشق گردد چون سها که بهر دور
۳۷. هر کس در ره خدا خود را گذاخت این فنا سونی بقا باقی شناخت
۳۸. ای برادر بخته گل را گداز سر بخش از نیاز باشی بی نیاز
۳۹. بود شخصی دلبری با سپ داشت از برای آب نوشانی بتاخت
۴۰. بر کناره او بدریائی رسید آب نوشانیند و او را پس بدید
۴۱. ناگهان موحش درون دریا برد سوار او را در بحر اعظم کمی رسد

۲۶۔ الله جي ۽ ٻانهي جي وچ ۾ اهو فرق آهي۔ تون حيرت جي اکين سان اهو ڏس۔

۲۷۔ وحدت جي دريا ۾ تون پاڻ کي غرق ڪر ته تون الله جي حضور ۾ ويهي پهچين۔

۲۸۔ تون پاڻ کي عشق جي باه ۾ خاڪ ڪر۔ ته شڪري مان شهباز بڻجي پوين۔

۲۹۔ لوڻ جڏهن پاڻي ۾ ملائي ٿو۔ اُهو لوڻ ڪوڙ کان پوءِ ڪاٿي رهي ٿو؟

۳۰۔ جڏهن ان لوڻ جو وجود ڳري ٿو۔ ته اي پاڪ باز! اهو پاڻي ٿئي ٿو پوي۔

۳۱۔ ٻانهو جڏهن الله جي ذات ۾ ملي ٿو۔ اي خداي! (تخلص پيل سرمست) تڏهن

هو هڪ شئي ٿو ۽ غير کان ڇڏي ٿو۔

۳۲۔ جئين سهاڳو چاندي کي ڪاري ٿو۔ تئين عشق جسم کي ڪاري ٿو۔

۳۳۔ اهو سهاڳو مرشد جي نظر سمجه۔ يا الله جي عنايت جو اثر سمجه۔

۳۴۔ اي پٽ! هي جسم چانديءَ جي مثال سمجه ۽ عشق کي سهاڳو ڪري سمجه۔

۳۵۔ جنهن پاڻ کي الله جي راه جي راه ۾ فنا ڪيو۔ سو فنا جي درجي کان بقا جي درجي کي وڃي۔

۳۶۔ اي ادا تون هن مٿيءَ جي بوتي کي ڳار۔ نياز منجهان پاڻ کي ٻاهر ڪڍي بي نياز بڻج۔

۳۷۔ هڪڙو شخص هو جنهن جي گهوڙي سان دل هئي هنکي پاڻي پيارڻ لاءِ ڊوٽا ٻڌڻو پيو۔

۳۸۔ ڪناري کان اڳتي دريا ۾ ويو۔ پاڻي پياري هن کي والپي ٿي وريو۔

۳۹۔ مگر اوچتو هن کي دريا ۾ چولي گهلي وئي۔ هينئر سوارانهي ڏي دريا ۾

هن کي ڪيئن پهچي؟

۴۱. اندرون دریا پیش غرق شد و پیر این احوال سوارش نمره زد
۴۲. خلیش را انداخت در کبر عقیق تا برگرد او عثمان آن غرق
۴۳. یک اسبش تاز و ستش دور رفت سوار او صد غوطه خورده باز گشت
۴۴. چون به موجان موج آن شنید قتاد پس بدید یاتند باز و بر کشاد
۴۵. غوطه خورده بر کناره در رسید تا که آن از ننگ یک دیوید دید
۴۶. همچون قلع سخت آن دیوار بود رفتن آنجایی سبب هشدار بود
۴۷. عاقبت در درون دیوار رفت جسم او گداخت هم از خود رفت
۴۸. جسم او شد آب کلی شروران مو بهار موج میزد اندران
۴۹. چند مدت بود او مالا مال خلق می نوشید ز آب زوان
۵۰. جسم او اندر گدازی آمده از گدازی سرفرازی آمده
۵۱. چون از آن دیوار شد آب روان جسم دیگر گشت پیدا از اندران
۵۲. نام او گردید سلطان اوارقین هر سه گویند شاه عاشقین
۵۳. ای پسر از اسرار این آگاه شو زانکه از عیدی و تواند شو
۵۴. فکر کن گیسوی همین احوال را تا گذری غیر قسیر و قال را

هنجو گهوڙو دريا ۾ غرق ٿي ويو. اهو حال ڏسي سوار ڏانهن ڏڪرڻ لڳو.

ڀاڻ هوانهي دريا ۾ گهري پيو ته هو ٻڌل گهوڙي کي واڳ کان ڇڪي اچي.

مگر گهوڙو هن کان گهڻو پري هليو ويو. هو سوار غوطا کائي واپس اچڻ لڳو.

جڏهن اهو شخص دريا جي ڇولين ۾ پيو ته ٽڪيون ٻانهن هڻڻ لڳو.

آخر غوطا کائيندو اچي ڪناري تي پهتو. اوچتو هن پٿر جي ديوار ڏٺي.

اها ديوار ڪوٽ وانگر سخت هئي. بنا ڪنهن وسيلي جي هن کي اتان لنگهڻ ڏکيو هو.

نيڪ هوانهي ديوار مان لنگهي ويو. هن جو جسم گري ويو ۽ هو خودي کان آزاد ٿيو.

هن جو جسم سارو ڀاڻي تي ويو ۽ وهڻ لڳو. ڇولين تي چوليون اندر آن هڻڻ لڳو.

ڪيچ مدت کانپوءِ هو مالا مال ٿي ويو. خلق اتان ٻي روپ ڀري ڀڄي ٿي پيٽو.

جسم ان جو سارو ڳري ويو. ڳرڻ کانپوءِ هن کي سرفرازي نصيب ٿي.

جڏهن انهي ديوار منجهان ڀاڻي جاري ٿيو ته ٻيواند ران ٻيو جسم پيدا ٿي پيو.

ان جو نالو سلطان عارفين سڏجڻ لڳو. سڀڪو هن کي عاشقن جو شاه چوڻ لڳو.

اي پٽ! انهي اسرار کان واقف ٿئي. انهي ڪري عبد مان الله بڻجي.

ٺڪر ڪري انهي احوال کي هٿ ڪر ته تون ٻي قیل قال کان ڇڻي پوين.

۵۳. خویش را در یاب تو گیتی کیتی کیتی و چپه - تون
۵۵. این قیاسی جسم را تو دور کن خویش را یک بار بپوشان - من
۵۶. خواجه منصور شاه عاشقان فد او داند جمله عارف - منصف
۵۷. خویش را در عشق بردار آورید از جماعت عاشقان او هر که - عشق
۵۸. کرد عریان در جهان شمشیر عشق اندرین کونین کرده سیر - عشق
۵۹. آن جنید و شبلی حاضر بودند حال او دید همه حیران - شیخ
۶۰. بود عزان شیر در آن چاهگاه شاه او بود همه دیگر - هوا
۶۱. در طریقی عاشقی او داد کرد آن عاشق ز جسم و جان - عشق
۶۲. پاک شد از جسم و جان پاک شد تا مرش همچون برف افا - پنهانی
۶۳. خود شناس و خود شناس خود شناس دور کن از خوشتن این عبد - پاکی
- کیتیم من کیتیم من کیتیم - در تحیر مانده ام تا چیتیم
۶۴. این همه اعضا بر زیر پایت هم قدم از نیستی بالا - همی
۶۵. پاک خیالت اندرون دیده بند دیده را بشناس غیرش را - پاک
۶۶. جسم پس کن دیده را پیش کن هم سر اموشی ز جسم خویش - جسم

تون پنهنجي خبر له ته تون ڪير آهين. تون ڪير آن تون ڪير آڻ ۽ تون ڪير آهين.

هن جسم جي ديس کي تون دور ڪر. پاڻ کي تون هيءَ ڪر منصور بنا.

منصور عاشقن جو بادشاهه آهي. سڀني عارفن کي هن جو قدر آهي.

عشق ۾ هن پاڻ کي سوليءَ تي چاڙهيو. عاشقن جي تولي ۾ پنهنجو سربلند ڪيو.

عشق جي اگهاڙي تار جهان ۾ ڪٿي ڪيائين. ۽ ٻنهي جهانن ۾ عشقن جو سير ڪيائين.

شيخ جنيد ۽ شبلي اتي حاضر هيا. هنجو هيءَ حال ڏسي سڀ حيران ٿيا.

هو اتي گجند ۽ شينهن هو. هو بادشاهه هو ۽ ٻيا سڀ هن جا سپاهي هيا.

عشق جي طريقه ۾ هن سردنو. هن عاشق پنهنجي جان ۽ جسم کي فنا ڪيو.

پنهنجي جسم ۽ جان کان هو پاڪ ٿيو. هن جو سر آسمان جو ستارو ٿي پيو.

پاڻ کي سڃاڻ، پاڻ کي سڃاڻ، پاڻ کي سڃاڻ. هيءُ ٻانهپ وارو پوش پاڻ تان لاهي ڇڏ.

مان ڪير هان، مان ڪير هان، مان ڪير هان. انهيءَ ڀيڻ ميا هيا ته مان ڇا آهيان.

(سبق ۲)

هي سڀ اعضاء تون پنهنجي پير هيٺيان رک. ۽ نيسي کان تون پنهنجو قدم مٿي رک.

پاڪ خيال پنهنجي ديد ۾ رک. پنهنجي ديد کي سڃاڻ ۽ غيرت رک.

جسم کي پوئتي ڪري اڳيون اڳتي در. پنهنجي هن جسم کي وساري ڇڏ.

۷۹. فهم کن ازین رموز آگاه شو از گدازی در تصور شاه شو
۸۰. شاه گران عجز نموده است عایبان را راه این نموده است
۸۱. گر بگوید شاه خود را بسته ام لیک با آن شاه را دانسته ام
۸۲. دیگران را عجز گفتن چه مجال شاه اعظم هست با درجه کمال
۸۳. عارفان "انا احمد" دانسته اند صد کرد خدمت آن شهه بسته اند
- کیستم من کیستم من کیستم در تحیر مانده ام تا چیتیم
۸۴. تا که بچپ مرغ در بقیه بود آن کجاسوی هژا بالاپرد
۸۵. بعد مدت چونکه بقیه بشکند مرغ در پرواز آید پرنزند
۸۶. می کند پرواز آن مرغ بلند ستکاری یافت از قید گمن
۸۷. پس بود آن مرغ صاحب اختیار تا کند پرواز هر سو هر دیار
۸۸. چونکه در بقیه بود پرواز کنی نفس ها و سوز صدا و آواز کنی
۸۹. ای پسر این حسیم چون بقیه شکن تا کنی پرواز سوزی در دامن
۹۰. مرغ هستی کن یقین بقیه نبی خویش را بشناس هم تا تو کنی
۹۱. لیک از نادانی بقیه شدی چون پادشاهی روی مرغ شدی

۷۹۔ سبھ رک هن رزمان واقف ٿي۔ پاڻ ڪاري بادشاهه ٿيڻ۔

۸۰۔ انهيءَ بادشاهه جيڪڏهن پاڻ کي ٻانهو سڏايو آهي ته اها عام ماڻهن کي راءِ بتايل آهي.

۸۱۔ اگرچہ اهو بادشاهه پاڻ کي بندو توڇو آئي۔ مگر مان ان شاهه کي سڃاڻو آهي ته هو

بندو نه آهي مگر ذات حق آهي.

۸۲۔ ٻين کي چا مڃال آهي جو هن کي عبد (ٻانهون) سڏن۔ انهيءَ شاهه جو اعليٰ شان آهي.

۸۳۔ عارفن "انا احمد" جي مام سمجهي آهي۔ تنهن ڪري انهيءَ شاهه جي غلامي سرتي ڪئي

آهي۔ رسول پاڪ فرمايو آهي "انا احمد بلادميم" مان ميم کانسواءِ احمد آهي يعني احمد آهيان.

مان ڪيرهان، مان ڪيرهان، مان ڪيرها۔ انهيءَ حيرت مڃاڻي ته مان چا آهيان

(سبق ۵)

۸۴۔ جيتائين پکي جو بچو آئي اندر آهي۔ تيتائين هو هوا ۾ ڪيئن اڏامندو۔

۸۵۔ جڏهن هو آڻو پيچي ٻاهر نڪري ٿو۔ تڏهن ڪنپ ڪيڙي اڏامي ٿو۔

۸۶۔ پوءِ اهو پکي مٿي اڏامي ٿو۔ جڏهن هو انهيءَ آڻي جي قيد مان آزاد ٿي ٿو۔

۸۷۔ پوءِ اهو پکي اختيار جو مالڪ آهي۔ جنهن طرف جنهن ولایت وڃي ته اڏامي وڃي ٿو۔

۸۸۔ جيڪڏهن آڻي ۾ بند هي ها ته پوءِ ڪيئن اڏامي ها۔ پوءِ هو سوز جون ٻوليون

ڪيئن ٻولي ها۔

۸۹۔ اي پٽ! هيءُ جسم آڻي وانگر پيچ۔ ته پوءِ الله تڏانهن اڏامي سگھين۔

۹۰۔ تون پکي آهين يقين ڪر ته تون آڻو نا هين۔ تون پاڻ کي مڃاڻ ته تون ڪير آهين۔

۹۱۔ مگر نادانيءَ کان تون آڻو ٿيو آهين۔ مگر جيڪڏهن تون دانا لائين ته

تون اهو پکي آهين۔

۹۲۔ هيءُ اشارو رسول پاڪ صلي الله عليه وسلم آهي۔

۹۲. مرغ تو دریائی اعظم بوده کئی تواند در جانی این سروده
۹۳. سوئی آن دریا که پرواز تو تابفتد در جهان آواز تو
۹۴. چون باندی خود سراموشی کرده پسند این کار ناخوش کرده
- کیستم من کیستم من کیستم - درختی سرمانده ام تا چیتم
۹۵. نامه یک شهر به مال گفته اند رفتن آنجا محاله گفته اند
۹۶. برف می بارد در آنجا بسی رفتن آنجا نیست مقدری کی
۹۷. هر کسی طالب بود آنجا رود گر رودستی خود را رهد
۹۸. بگیلند پیوند از پیوند خویش عشق خود را سازد آینه کیش
۹۹. دل گذارد از دنیا دینی از دو گیتی باشد او سر دینی
۱۰۰. اسپ چایک می دهند در دست او طالب بر اسپ چایک سوار شود
۱۰۱. کرد طالب اسپ چایک نه پیران رفت اندر برف آن دم بی گمان
۱۰۲. چون در آن برف عمیق او رسید خود را در آنجا میخیزد برف ندید
۱۰۳. اسپ چایک با سوار در آنجا گذشت جسم و جان بگذشت با جانان خست
۱۰۴. بادشاه نبود از لطف عجیب که طفیلی دوستان بی سبب

۹۲. تون انهيءَ وڏي درياءَ جو پڪي آهي. تو پاڻ کي هن قيد ۾ چوڻا ماريو آهي.

۹۳. تون انهيءَ درياءَ ڏانهن اڏامي وڃ. ته ساري جهان ۾ تنهنجو آواز بلند ٿئي.

۹۴. تون پنهنجي بلندي ۾ وساري آهي. ۽ هيءُ ان وڏو ڪم تون چوڻ پسند ڪيو آهي.

مان ڪيرهان مان ڪيرهان مان ڪيرهان. انهيءَ حيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان

(سبق ۶)

۹۵. هڪڙي شهر جو نالو هاليه چون ٿا. انهيءَ جاءِ تي ويڻ مشڪل چون ٿا.

۹۶. اُتي برف گهڻي پوي ٿي. اُچي ڪنهن جي وڃڻ جي پيڻي ناهي.

۹۷. جيڪو ان جو طالب ڪار هوندو اهو اُتي ويندو. جو ويندو سو هستيءَ کان آزاد ٿيندو.

۹۸. اهو پنهنجو سوراڌ ڳاڙها ٿوڙي ٿو ڇڏي. عشق کي پنهنجي ايمان جي آڙ ۾ ٽوڙي ٿو ڇڏي.

۹۹. جو پنهنجي دل ڪمپني دنيا کان سرد ٿو ڪري. اهو پنهنجي جهان ۾ ٽوڙ ٽوڻ ٿئي.

۱۰۰. چست گهوڙو دهن کي اُتي ملي ٿو. اي طالب! تون چست گهوڙي تي سوار ٿئي.

۱۰۱. طالب اهو ٿو ڪو گهوڙو پنهنجي ران هيٺيان ڪيو. بيشڪ اهو انهيءَ دم برف ۾ ويو.

۱۰۲. جڏهن هو انهيءَ برف ۾ پهتو. ته هن برف کان سواءِ اتي ٻيو ڪجهه نه ٿو.

۱۰۳. چست گهوڙو سوار سميت اتي ڳري ويو. جسم ۽ جان ڳاري پوءِ دوست سان هڪ ٿيو.

۱۰۴. اي بادشاهه! پنهنجي لطف ۾ ڪو عجيب ڪو ٺهي. جو پنهنجن پيارن جي مدد ٿو.

بنا ڪنهن حيلي جي.

۱۰۵. متشکک در ملک غنا قسم نمی
بی نیاز از جمله آفات کم
۱۰۶. ای پیر این راه مشکل تر بود
جسم و جان بگذارد جز پسر بود
۱۰۷. رفیق آنجسب جسم را بگذراخت
در گذازی سر جانان یافت
- کیستم من کیستم من کیستم
در تحسیر مانده ام تا چیتیم
۱۰۸. در صدف دری یگانه جبار کرد
اندویش آن گوهر غوغائی کرد
۱۰۹. آن صدف را بشکن و گوهر بیاب
گر تو باز رگمان باشی کامیاب
۱۱۰. گوهری را آن صدف باشد حجاب
دور کن آن پرده را زودی شتاب
۱۱۱. گوهری قیمت است اندران
گر بدست آری شوی شاه زمان
۱۱۲. آن صدف این جسم باشد ای پسر
بشکنی یک باری شو بهر
۱۱۳. جز شکستن آن صدف گوهری
مانده در پرده تو من و
۱۱۴. زین تنی فانی بیرون شو سر برآر
تا بقایایی وجودت را گذار
۱۱۵. یاد وجود کنی خدا حاصل شود
بی وجود باش تا حاصل شود
۱۱۶. ترک کن این جسم در راه خدا
تا شوی در هر دو عالم پادشاه
۱۱۷. هر چه کارت با این تن است کار نیست
کنی بود عاشق سرش بر از نیست

۱۰. مون کي عاشقن جي سلڪ ۾ ڳنڍي ڇڏين ۽ سڀني آفتن کان مون کي آزاد ڪرين.
۱۱. اي پٽ! هي رستو تڏو اڍو ڏکيو آهي جڏهن ۾ جهان ڳاري سڀي ۾ پيڻ کان سواءِ رهيو آهي.
۱۲. جسم کي ڳاري اُتي وڃڻو آهي. جيڪڏهن جسم کي ڳاري نڍين ته جانب جو راز تو کي هٿ ايندو.

مان ڪيرهان، مان ڪيرهان، مان ڪيرهان. انهيءَ حيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان.

(سبق ۷)

۱۰. سڀ جي پٽ ۾ بي بهاموتي آهي. انهيءَ موتي تي اچي هل مڃايو آهي.
۱۱. انهيءَ سڀ کي بچ ۽ موتي هٿ ڪر. جيڪڏهن تو کي ڪامياب سوڍا ڪرڻو آهي.
۱۲. ايهاسپ انهيءَ گوهر لاءِ پڙدو آهي. انهيءَ پڙدي کي تون جلدي هٽاء.
۱۳. اندر بي بها گوهر آهي. جيڪڏهن تون اهو هٿ ڪرين ته وقت جو بادشاهه تڏي پوين.
۱۴. اي پٽ! ايهاسپ هيءُ بدن آهي. هڪ دفعو اهو بچ ته ڪامياب ٿين.
۱۵. انهيءَ سڀ جي پڇڻ کان سواءِ گوهر هٿ نه ايندو. تون بيانيءَ جي پڙدي اندر پيل آهين.
۱۶. هن فاني جسم کان ٻاهر نڪري سر بلند ڪر. جيڪڏهن تڏهن تڏهن ڳهرين ته جسم کي ڳار.
۱۷. هن خاڪي جسم سان خدا تو کي ڪيئن ملندو ۽ پنهنجي وجود کي ڇڏو ڪر ته خدا مليئي.
۱۸. هن جسم کي الله جي راهه ۾ ڦٽو ڪر. ته پوءِ تون پنهنجي جهان جو بادشاهه ٿين.
۱۹. جيڪڏهن جسم سان ڪم آهي سو صحيح ڪر نه آهي. اهو عاشق ڪيئن سڏبو جڏهن جو سر سوليءَ نه چڙهي.

کیستم من کیستم من کیستم درختی سرمانده ام تا چیتیم

۱۱۸. این سوزخاکی بسیار پر ز آب آب آید تا نکرده او خوار

۱۱۹. این سوز تو نیستی آبی توئی این سوز شکن بکش سر ازو

۱۲۰. تن سوز بوده است آتش پاک ذات ذات را گم کرده اند صفا

۱۲۱. ای پسر خود را سوز چه کرده کنی سوز اندر میان آور

۱۲۲. تو سوز چه نیستی هستی تو آب تویی ابری تو هستی آفتاب

۱۲۳. چون در اول به جاری بوده است در میان یال شده نموده است

۱۲۴. ای کدایی باد در راهش وزید تا که ز آب تمام یال شد پد

۱۲۵. یکد اول آب آخر آب بود ساعتی آن شکل دیگری بود

۱۲۶. ای پسر این جسم را بگرداختی سوزی آن ذات منزه تا

۱۲۷. سدا سکت در بود این جسم تو بشکن تایی شوی سلطان

کیستم من کیستم من کیستم درختی سرمانده ام تا چیتیم

۱۲۸. شیخ جانی چون بدید اسرار را محو کرده و پس همه گفت

۱۲۹. پیش این مسأله بکتاب ساخت بعد از آن کتب کلی روی نهاد

مان کيرهان، مان کيرهان، مان کيرهان. انهيءَ حيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان

(سبق ۸)

۱۱۸. هيءُ مٿي جو دٻو پاڻي سان ڀريل آهي. هيستائين هن ۾ پاڻي پوندو ته خراب ٿيندو.

۱۱۹. تون دلونا هين تون پاڻي آهين. اهو دٻو تون ۾ دٻي کان مٿو ٻاهر ڪڍي.

۱۲۰. جسم دٻو آهي ۽ پاڻي پاڪ ذات آهي. تو ذات کي صفات ۾ ڪم ڪيو آهي.

۱۲۱. اي پٽ! تويان کي گهڙو چوڻايو آهي. ڇو گهڙي کي وڃي آندو اٿس.

۱۲۲. تون گهڙو ٺاهين تون پاڻي آهين. تون ڪڪر ٺاهين تون سج آهين.

۱۲۳. پهريان ڪڪر مان پاڻي ٿو وسي. پوءِ وڃي اهو گهڙو ٿي ٿو پوي.

۱۲۴. اهڙي ڪاوا ۽ وڃي لڳي ٿي. جو پاڻي منجهان ڳڙو ٺهي پوي ٿي.

۱۲۵. مگر پهريان به پاڻي هوءَ پوءِ به پاڻي ٿيو. وڃي ٿوري دير لاءِ ٻي شڪل بڻجي پئي.

۱۲۶. اي پٽ! جڏهن هن جسم کي ڳاريندين. تڏهن انهيءَ پاڪ ذات کي رسندين.

۱۲۷. هيءُ جسم سڪندري بادشاهه واري ديوار آهي. اها ديوار ۽ سج ته بادشاهه ٿيڻ.

مان کيرهان، مان کيرهان، مان کيرهان. انهيءَ حيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان

(سبق ۹)

۱۲۸. جڏهن شيخ ڄاڻي هن اسرار کي ڏٺو. تڏهن هن گفتار کي بند ڪري ڇڏيو.

۱۲۹. پهريان هن مٿان جا ڪتاب ٺاهيا. پوءِ هن ڪتابن کان منهن مٽي ڇڏيو.

۱۲۲. روی چون کافوری سوئی باد آورد باد گردد و جسم کافوری رود
۱۲۳. یک وجودی گرد با یادای سپر از رموزی اسرار این یابی خبر
۱۲۴. ذات گرد و بگذرد اواز صفات گشت او بی جسم در کائنات
۱۲۵. مانده تفصیلاتش کنم و فی بیان آن بیان بس مشکل آید بر زبان
۱۲۶. وان بدان این راه راست است ای عزیز زین طریق باش تو آگاه نیز
- کیستم من کیستم من کیستم درختی سر ماند ام تا چسبم
۱۲۷. سالها بودم مسلمان و بیدار تا بدانه تسبیح میکردم شمار
۱۲۸. در وظائف و رده شامل بودم سوئی مسجد و زشب مانل بودم
۱۲۹. زهد و یافتم می کشیدم روزها بدنه معلومت حقیقت سوزها
۱۳۰. سالها اندر عبادت بوده ام هم بطاعت و رتقاوت بوده ام
۱۳۱. ذکر الا الله میکردم بسی آتش برین میکردم مارا هر کسی
۱۳۲. پس بخدمت پیر عبدالحق شدم تا که هر نیکی و بدی را پا زدم
۱۳۳. در محراب توحید مارا غوطه داد در دلم آن مایه دردی نهاد
۱۳۴. عشق افزون با فقر امداد کرد خاطری ویرانه ما آباد کرد

(سبق ۱۱)

- ۱۱۔ کانورکي جيڪڏهن هوائ ڪولي رکبو ته اهو واءُ ٿي ويندو ۽ ڪافور هليو ويندو۔
- ۱۲۔ اڀي پٽ اتون واءُ سان هڪ ٿي وڃي ته توکي انهن رمين ۽ اسرارن جي خبر پوي۔
- ۱۳۔ ذات اهو ٿيندو جيڪو صفات کان ٻاهر نڪرندو۔ اهو ڪائنات ۾ بي جسم ٿيندو۔
- ۱۴۔ هي تفصيل ۾ بيان مان نٿو ظاهر ڪريان۔ اهو بيان مشڪل سا زبان مان نڪري ٿو۔
- ۱۵۔ اڀي عزيز تون سچ ۽ مڃڻ وارا ٿي ويا آهن تون انهيءَ طريقه مان پڻ واقف ٿي۔
- ۱۶۔ ڪيرهان، مان ڪيرهان، مان ڪيرهان۔ انهيءَ هيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان

(سبق ۱۲)

- ۱۔ ڪيترائي سال مان ديندار مسلمان هيٺ۔ ۽ هميشه تسبيح پڙهندو هيس۔
- ۲۔ روز ۾ وظيفن ۾ مشغول هيٺ۔ رات ڏينهن مسجد ۾ ويندو هيس۔
- ۳۔ گهڻا ڏينهن مان زهد ۽ رياضت ڪئي۔ مگر سوز گداز جي حقيقت جي خبر نه هئي۔
- ۴۔ ڪيئي سال مان عبادت ۾ رهيس۔ ۽ تقوىٰ ۽ طاعت ۾ رهيس۔
- ۵۔ اڏاڏ الله جو ذڪر مان گهڻو ڪيو۔ هر هڪ ماڻهون مون کي آفرين ڪرڻ لڳو۔
- ۶۔ تنهن کان پوءِ مان پير عبدالحق جي هڏ متا ۾ پيش ٿيڻ ۽ نيڪي ۽ بدعي کي
- ۷۔ لت هڻي ڇڏي۔

۸۔ هن مون کي توحيد جي بحر ۾ غوطو ڏنو۔ هن منهنجي دل ۾ درد جو خزانو پوري ڇڏيو۔

۹۔ هن مون کي جهيڙو عشق ۽ فقيري عطا ڪئي۔ منهنجي ويران دل کي آباد ڪيو۔

۱۵۵. دینداری را شرابوشی نمود
از مذاهب کیش ما را در راه
۱۵۶. آن مسلمان کیجا من هم کیجا
حسن آن محبوب باشد جا
۱۵۷. از وجودی رستگاری نیستم
سرزدین و کفر ایمان
۱۵۸. تا درون و رطبه عشق انداخته
دل ز خیالات دگر پردانه
۱۵۹. جسم خاکی را چنان او کرد گم
دل نماده آنجا نماده هیچ
۱۶۰. موجهای دریا میدارویی
یک بیاید بر سر آن هر کس
۱۶۱. موج بعضی خون پر خونی بود
اندر آن موج نه هر کس می
۱۶۲. آب و خولت تیزان تیز شد
آب خون را سرخی آمیز شد
۱۶۳. پیر ما اند آن دریائی زد
نی ز جانی خوف هم فی نیک
۱۶۴. از توجه جسم خاکی گم شده
آن شده تا هر چه بوده او
۱۶۵. کس نداند گردش احوال ما
پیر عبید الحق هادی ما
۱۶۶. زیر پا آری تو مشت خاک را
تاری یک یاری آن پاک
۱۶۷. در اقل این مشت خاکی دو گن
که این حجاب اکبر است و مادر
۱۶۸. بعد از آن این هر دو می باشد یک
اندرین معنی نیاری هیچ

۱۵. هن ڏيندڙي مون کان وساري ڇڏي. ۽ دين مذهب کان مون کي ٻاهر ڪڍي ڇڏيو.

۱۶. ڪٿي مان رهيم ڪٿي مسلائي رهي. محبوب جو حسن جا بجا ڏسڻ ۾ آيو.

۱۷. هن جسم کان مون کي ڇوڻڪا رو مليو. ۽ مان دين ايمان ۽ ڪفر کان آزاد ٿيم.

۱۸. هن مون کي عشق جي ڪُن ۾ وڌو. جنهن ڪري منهنجي دل غير خيالن کان آزاد ٿي.

۱۹. هن منهنجي خاڪي جسم کي اهڙو گهر ڪري ڇڏيو. جو اتي نه دل رهي ۽ نه دم رهيو.

۲۰. درياھ جو موهان گهڻيون پيدا ٿيون. ۽ هڪ پٽي جي مٿان موهان اچڻ لڳيون.

۲۱. بعضي اتي خوني لهرون هيون. انهن لهرن ۾ هر ڪو وڃي نه سگهندو.

۲۲. هن جو پاڻي خون کان به تيز هو. ڇوڪ خونت ۾ سرخِي مليل هئي.

۲۳. مرشد مون کي اهڙي درياھ ۾ اچي وڌو. جتي نه اُميد نه خوف ۽ نه نيڪي ۽ نه

بدي هئي.

۲۴. منهنجي توجه ڦير سان منهنجي خاڪي جسم کي گهر ڪري ڇڏيا ۽ منهنجي

بيچڪي اصل هيڻ سوئي ٿي پيم.

۲۵. منهنجي مرشد عبدالحق کان سواءِ. ٻي ڪنهن کي به منهنجي هن گردش جي

احوال جي خبر نه هئي.

۲۶. هن خاڪ جي مٺ کي تون پيرن هيٺ آڻ. ته پوءِ تون انهيءَ پاڪ ذات کي مليندين.

۲۷. پهرين تون هن مٺي جي مٺ کي دور ڪر. جو هي وڏو حجاب جو پٽو ڌو آهي ۽ خودي آهي.

۲۸. تنهن کان پوءِ هو پٽي هڪ ٿاڻين. تون انهيءَ ۾ ڪوشڪ گمان نه ڪر.

۱۶۸. روشنی و آفتاب ست هر دو یک الف
 و نموداری است آن ملک و ملک
۱۶۹. بود را نابود کردی ای پسر ب
 نابودی در بود آری بس
۱۷۰. نابودی را محو کن در بود شو ج
 اندرین بودن هم نابود شو
۱۷۱. پس بتا بود ز بودن سر بکش د
 لذت آن باده یکبارگی بچشر
۱۷۲. مهریانی پیر خود کردم بیان ه
 صد توجه کرد او بر من عیان
۱۷۳. پیر من نباشد در جهان و
 فی بردار این مکان تا لامکان
- کیستم من کیستم من کیستم ز
 در تحت سر مانده ام تا چیتیم
۱۷۴. وجودت خیمه گل ای پسر ح
 خیمه را کن پاره پاره سر
۱۷۵. اندر آن خیمه بود شاه پاک ط
 بنگری چو بگذری از مشیت خاک
۱۷۶. او توئی اندر میان فی دیگری ث
 بالیقین دان خویش را خود دیگر
۱۷۷. گاه بر افلاک بالایی روی ج
 گاه بر عرصه زمین توئی روی
۱۷۸. گاه که گداگر باد شاه گاهی وزیر د
 گاهی در بان میثوی گاهی
۱۷۹. هر چه هست او توئی دیگر نیست ه
 جز تو گوئی در میان دیگر کسی
۱۸۰. مرض خیالم این چنین پرواز کرد و
 تا که اندر لامکان مارا بر

۱۶۸۔ مڃ ۽ روشتا پئي هڪ آهن۔ چواڻو منڃڪان ملڪ ڏسڻ لاءِ پئي ٿو۔

۱۶۹۔ اي پٽ اتون هئڻ کي ٺاهڻ ڪيو اٿئي۔ هٿن ڏانهن کي ڇڏي هئڻ ۾ اچ۔

۱۷۰۔ ٺاهڻ کي ڇڏي توهڻ ۾ آءُ۔ ۽ هن هئڻ ۾ تون سڄو نابود پئي وڃ۔

۱۷۱۔ پوءِ نه هئڻ کان هئڻ ڏانهن سر مٿي ڪر۔ هڪ دفع انهي شراب جو مڙو چڪي ٿو۔

۱۷۲۔ مان پنهنجي مرشد جي مهرباني بيان ڪيم۔ جنهن مون تي سوين دفع پنهنجو توجه فرمايو۔

۱۷۳۔ منهنجي مرشد جهڙو دنيا ۾ ڪونه هوندو جنهن مون کي هن دنيا کان لامڪان تي پهچايو۔

مان ڪيرهان مان ڪيرهان مان ڪيرهان۔ انهي حيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان

(سبق ۱۳)

۱۷۴۔ اي پٽ اهي وجود خاڪ جو تنبو آهي۔ انهي تنبو کي ڏکڻ ڪر ڪري ڇڏ۔

۱۷۵۔ انهي تنبو جي اندر پاڪ سلطان ويٺو آهي۔ جيڪڏهن تون انهي خاڪ جي مٿ

کان اندر وڃين ته هو ڏسندو۔

۱۷۶۔ اهو اندر تون پاڻ آهين ٻيو ڪونهي۔ انهي تي يقين رک ته تون پاڻ کي ڏسندو۔

۱۷۷۔ ڪڏهن تون آسمان تي گهمندو ٿو ورتين۔ ڪڏهن زمين تي ڊڪندو ٿو ورتين۔

۱۷۸۔ ڪڏهن تون پنيو ڪڏهن بادشاهه ڪڏهن وزير ٿو ٿئين، ڪڏهن درٻار

ٿو ٿئين، ڪڏهن امير۔

۱۷۹۔ جيڪي آهي سو تون آهين ٻيو ڪونهي۔ ڀلا ٻڌاءِ ته تون کانسواءِ وڃي ٻيو ڪير آهي۔

۱۸۰۔ منهنجي خيال جو پڪي مون کي اڏائي ڇڏيو ۽ وڃي مون کي لامڪان ۾ ڇڏيو۔

۱۸۱. بحر آن جساموج در موج آورد در میان امواج سالک ایزد
۱۸۲. موج زیرین می زند بالای سر موج بالای زند و زیر تر
۱۸۳. نام آن دریائی باشد نازور نغمه میزد از و شود دور دور
۱۸۴. هر که از آنجا بگذرد از خود رود تا بسوزد یا گدازد سر و بد
۱۸۵. گاه زیر گاه بالا میزند گاه در گرداب سرگردان کند
۱۸۶. بحر آن اعظم ندارد انتها نیست او را ابتدا و انتها
۱۸۷. بحر آن اعظم ندارد ساحلی موج آن باشد یکا یک حائلی
۱۸۸. این خیال موج شد موج او جمله یکی یک موج گردیده نه دو
۱۸۹. هر کجا و هر کجا موج است او جابجا آب روان شد سوسو
۱۹۰. این چنین هست گردش احوال ما در عیان نبود بیان این عالم ما
۱۹۱. گردش احوال همی سازد بیان عاقبت اند جهان گردد عیان
۱۹۲. نیست جز در یاروان چیزی دگر موج او در موج می آرد بسر
۱۹۳. من در آن امواج موج گشتم ام موج خود گشتم ولی سر گشتم ام
۱۹۴. هر کجا و هر کجا در طواف است ما من روان آب بباشم جابجا

۱۸۱۔ اتي سمنڊ ۾ چولين تي چوليون چڙهن ٿيون۔ سالڪي انهن چولين ۾ ويهي ٿوسن ٿي.

۱۸۲۔ اُهي چوليون هيٺ تي مٿي ٿيون ٿين۔ ۽ مٿان تي نرتاين ٿيون وڃن.

۱۸۳۔ انهيءَ درياءَ جونالو نار نور آهي۔ اهو درياءَ ڪڙڪا ٿو ڪري ته پڇي پري ٿي.

۱۸۴۔ جيڪو انهن چولين منجهان نڱهندو سو پي خود ٿيندو۔ يا سڙي ويندو يا فنا

ٿيندو يا ويهي سر ڏيندو.

۱۸۵۔ ڪڏهن ترم چڪي ٿو ڪڏهن مٿي ٿرا چلي۔ ڪڏهن ڦيرائي ڪن ۾ ٿوسن ٿي.

۱۸۶۔ انهيءَ بحري پايان جي ڪا انتها ڪانهي۔ انهيءَ کي نڪاڻو آه ڪا پچاري آه.

۱۸۷۔ انهيءَ بي پايان سمنڊ کي ڪو ڪنارو ئي ڪونهي۔ انهيءَ جون چوليون تمام هيٺ ناک

۱۸۸۔ منهنجو خيال انهن چولين ۾ چولي ٿي ڊيو۔ اُهو سڀ هڪ چولي ٿي وئي ٿي نه رهي.

۱۸۹۔ ڄاڻي ڪاڻي انهيءَ جي لهر آهي۔ ڄاڻي ڪاڻي هر طرف اُهوئي پائي وڃي ٿو.

۱۹۰۔ منهنجو حال اهڙي رڳو ڏس ۾ اچي ڊيو۔ جنهن جو بيان ظاهر ڪري نٿو سگهجي.

۱۹۱۔ منهنجي هن گردش جو احوال۔ نيٺ زماني ۾ ظاهر ٿيو.

۱۹۲۔ هن وهندڙ درياءَ کان سواءِ ٻيو ڪجهه ڪونهي۔ اهو درياءَ چولين تي چوليون ٿو هڻي.

۱۹۳۔ مان انهن موجن اندر موج آهيان۔ مان خود موج ٿيو آهيان مگر مان حيرت ۾ آهيان.

۱۹۴۔ هر هنڌ مڙجا ۽ منهنجيون لهرون آهن۔ مان هر هنڌ اهو وهندڙ درياءَ آهيان.

۱۹۵. لذت و آگاهی در آنجائی شود
جائی جسم و جان آنجائی بود
۱۹۶. لذت و آگاهی ندانم تا کرا
نیست آنجائی سپهر چون و چرا
۱۹۷. اندرین حیرت بسی حیران شدم
همچو مرغی لامکان طیرانی شدم
۱۹۸. اندرین حیرت بسی افتاده ام
گرچه زین حنائی نفس آزاده ام
۱۹۹. چند گفتم این اشارت بسی
تا نمی فهمد موز این هر کسی
۲۰۰. پیرمار را راه نمونی کرده است
از همه خیالات دل را برده است
۲۰۱. جائی هر شد ما بود شهر در آن
پیر عبدالحق هادی مفرراز
۲۰۲. گر کسی یکبارگی او را دیده است
خوش را از خویش او بکشد است
۲۰۳. شد حدائی بنده یک از بندگان
سرمه چشم فاش آستان
۲۰۴. حنا کرد بی می کنم آن بارگاه
من عظام کترم او بادشاه
۲۰۵. چند گویم نعمت هادی بازبان
تا نمی آید سر امر در بیان
۲۰۶. روشنائی بحر انجسرها قسم
در صفت آن شبه نمی آرند دم
۲۰۷. این گدا از نامه کردم تمام
ختم گردیده کتاب والسلام
۲۰۸. آمده اینجا که سر خام شکست
در نوشتن هر چه بود آن نوشت
- کیستم من کیستم من کیستم - در تحسیر مانده ام تا چیتیم

حق تعالی

۱۹۵. لذت ۽ آگاهي اني ٿئي ٿي - جيتي جسم ۽ جان جي جاءِ ناهي.

۱۹۶. لذت ۽ آگاهي ناچار ڪنهن کي آهي - اي پت ۽ ڀت ڇوڻ چراجي جاءِ ناهي.

۱۹۷. مان انهيءَ حيرت ۾ حيران آهيان - مان لاڙڪاڻو جو اڏا مندر ڏيکي آهيان.

۱۹۸. مان انهيءَ حيرت ۾ گهڻو پيو آهيان - اڳوڻو مان هن خاصي ڀنڀري کان آزاد آهيان.

۱۹۹. مان گهڻو ڪجهه پيو آهي ۽ گهڻائي اشارا ڏنا آهن - تڏهن به اهي راز رازون هر

ڪو سمجهي نٿو سگهي.

۲۰۰. منهنجي مرشد منهنجي رهڻائي ڪئي آهي - منهنجي دل کي سڀني خيالن کان آزاد ڪيو آهي.

۲۰۱. منهنجي مرشد جو ديرو درازن ۾ آهي - پير عبدالحق هادي وڏي شان وارو آهي.

۲۰۲. جيڪڏهن ڪنهن هنڪي هڪ دفعو ئي ڏٺو هوندو ته هن پاڻ کي پاڻ کان فنا ڪري ڇڏي ٿو.

۲۰۳. خدا ئي هن جي غلام مان هڪ غلام آهي - هن جي آستان جي مٿي منهنجي اکين جو سرمون آهي.

۲۰۴. مان هن جي درگاهي مٿي پاڻ کي مڪيان ٿو - ماڻهڪ خيس غلام آهيان هو بادشاهه آهي.

۲۰۵. منهنجي ماڻهڪي تي به تعريف پنهنجي زبان ڪيا - تڏهن به هن جي تعريف پوري ٿي نه سگهندو.

۲۰۶. منهنجي مٿي ۽ وٿ ۾ قلم ٿيڻ - تب هن بادشاهه جي صفت پوري نه ٿيندي.

۲۰۷. هي گداز نامه مان پورو ڪيم - ڪتاب هينئر پورو (ختم) ڪيائون ۽ سلام ڪيائون ٿو.

۲۰۸. جڏهن هن منزل تي آيو ته قلم سريجي پيو - جيڪي به لکيو هو سو کي پورو ڪيم.

۲۰۹. ڪيرهان، مان ڪيرهان، مان ڪيرهان - انهيءَ حيرت ۾ آهيان ته مان ڇا آهيان.

نوٽ: هن ڪتاب ۾ سرمست پنهنجو تخلص "خدا ئي" ڏيکاريو آهي.

سچل سرمست

امن جو علمبردار

قرآن شريف ۾ فرمايل آهي ته "الصلح خير" (پاڻ ۵) معنيٰ، صلح ڀلو آهي. انهيءَ قرآني تعليم مطابق هن رند عاشق جا خلق خدا کي تلقين ڪئي آهي سا قابل تحسين آهي. ڪاش جيڪڏهن انهيءَ تلقين جي تعميل ڪئي وڃي ته ملڪ منجهان جنگ جڏن هيشه لاءِ ختم ٿي وڃي. پاڻ فرمائي ٿو.

۱- جنگ بامردان ۾ داري - جنگ ڪن بانفس خویش
نفس را شناس - در رحمت رحمان درآ

۲- از جنگ بدل بود حاصلت يک دره مرد شو با صلح دم نئی همچو زرين بکار باش
۳- لطف کن خندان که بگذاشد همچو غلام نزد اعلیٰ و ادنیٰ، با عزت و رباش
۴- خلق داری چون محمد با همه کن و بری تا شود تعریف تو چون طوی المنقاری باش
۵- از دنی گله نیابی - مدعا و پیل حق چون خدا در همه دانی تا بدیهه گوار باش
۶- همچو صوفی در همه داننده شد یک دره کینه تعصب کافر نئی سم انفار باش

عاشق رند ڪٿان نه لپسي ٿي لپسي تو پوئل هوسين رب سين

سڙاڻي

"سچل" عشق دي خبر ٿڌاڻي لپسين جدا انهن صلح هوسين سڀ سين

شهنشاه عشق

هي مُصنّف اعظم پنهنجي ديوان آشڪار ۾ فرماي ٿو ته :-

۱. گردشِ احوال مارا - لامڪاني ڪردارست

بردرم، پڇو غلامان رسڪياني ڪردارست

معنى :- هن سرمستيءَ جي حالت مون کي لامڪان جي اعلى ترين منزل تي رسايو

نہ آهي ۽ سوين شالا منهنجي درجي غلامي ڪري رهيا آهن - يعني ته هيءُ بيشڪ

شهنشاه آهي -

۲. جرعهء نوشيده ام - خلعت بقا پوشيده ام

جوشيده ام نوشيده ام - زاهد چہ داند حال ما

معنى :- مان وحدت جي شراب چوڊ ڪ پيتو آهي جنهن ڪري بقا پاڻه جي اعلى

ترين منصب تي فائز آهيان - زاهد کي منهنجي هن جوش جولان ۽ موج مستيءَ جي حالت

سڃاڻي ڪهڙي خبر؟

۳. اين راه بکسي را اے زاهد اچہ راني

زاو برسم رسیده شرکه کياني

معنى :- اي زاهد! تون هن طريقي کي هيچ سمجهين ٿو - مگر منهنجي سرتي شهنشاهي تاج

پڪيل آهي

۴. من مست شرابيم شرابيم شرابيم

سلطان جهانيم بنظر خلق حنرابيم

معنی :- مان وحدت جو شراب پي هست ٿيو آهيان - ليڪن مان جهان جو بادشاهه

آهيان اگر چه خلق جي نظري مان خراب آهيان .

۵- اين چه ميداني دلا چون من گدائي ميکنم

از گدائي در دعوای پادشاهي ميکنم

معنی :- اي دل ! تون چاڻي سمجهين مان گدلا آهيان ؟ ليڪن مان انهي گدائيءَ

پر پنهي جهانن جي بادشاهي ڪريان ٿو .

۶- بگرهي نه افتاديم هرگز - جهان را ميکنم رهنمائي

معنی :- مان گمراهه هرگز نه آهيان - ليڪن مان جهان جي رهنمائي ڪرڻا آيو آهيان .

۷- لطف بر ما کرد سيد المرسلين

کرد مارا از گروه عاشقين

۸- از ستر وحدت مارا آگاه کرد

من گدا بودم وے مارا شاه کرد

معنی :- سيد المرسلين صلي الله عليه وسلم مون تي پنهنجو قرب ڪري مون کي پنهنجي

عاشقن جي خاص گروهه ۾ شامل ڪيو آهي ۽ مون کي وحدت جي مخفي رازن ۽ موزن کان

آگاه ڪيو آهي ۽ مان گدا هيڻ مگر هن مون کي شاهه بڻائي ڇڏيو آهي .

۹- از يرساقي کوثر جام خورده ام

نه ان سبب گوء سبقت برده ام

معنی :- مان ساقيءَ کوثر جي هٿ مبارڪ کان جام پيئو آهي - جنهن ڪري

هن جو سڀ کان وڌيڪ ۽ اعلى شان آهي .